

RP 77/2010 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 59 a § i självstyrelselagen för Åland

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att självstyrelselagen för Åland kompletteras med en bestämmelse om Ålands lagtings medverkan i övervakningen av att subsidiaritetsprincipen i Europeiska unionen följs. Avsikten är att skapa ett förfarande som går ut på att lagtinget kan delge riksdagen sin ståndpunkt när det gäller subsidiaritetskontrollen och är fråga om lagstiftning som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet. Lagting-

ets ståndpunkt ska framgå av de ställningstaganden som tillställs Europeiska unionens institutioner.

Den föreslagna lagen ska i riksdagen behandlas i grundlagsordning och av Ålands lagting med kvalificerad majoritet. Avsikten är att lagen ska träda i kraft snarast möjligt efter att den har antagits slutligt efter de riksdagsval som hålls 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge

I samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen ändrades självstyrelselagen för Åland (1144/1991) så att ett nytt 9 a kap. fogades till lagen. Kapitlet innehåller bestämmelser om hur landskapet deltar i den nationella beredningen av EU-ärenden samt bestämmelser om tillämpning av Europeiska gemenskapens (numera "unionens") gemensamma politik i landskapet och om att landskapet utser en representant i regionkommittén.

Utifrån vunna erfarenheter har dessa bestämmelser senare kompletterats genom två lagändringar (68/2004 och 847/2009). Syftet har varit att stärka landskapets möjligheter att medverka i beslutsfattandet och att förbättra möjligheterna för landskapet att få sina synpunkter framförda i EU:s institutioner, inklusive EU-domstolen. I riksdagsbehandlingen av den förstnämnda lagen tillfogades en bestämmelse om landskapets nationella ansvar

för EU-medel och för genomförandet av EU-rättsliga förpliktelser.

Genom Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, som trädde i kraft den 1 december 2009, infördes bestämmelser som avser att stärka de nationella parlamentens ställning i beslutsfattandet som gäller unionen. Fördraget innehåller ett protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen och om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Enligt artikel 5.3 i EU-fördraget innebär subsidiaritetsprincipen att unionen ska vidta åtgärder på de områden där den inte har exklusiv befogenhet endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Enligt artikel 5.4 i EU-fördraget ska enligt proportionalitetsprincipen unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen. Unionens institutioner ska tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Protokoll (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna innehåller bland annat bestämmelser om kommissionens skyldighet att informera de nationella parlamenten om planerade lagstiftningsakter och bestämmelser om subsidiaritetskontrollen. Artikel 6.1 i protokollet lyder: ”Varje nationellt parlament eller kammare i ett sådant parlament får, inom åtta veckor från den dag då ett utkast till lagstiftningsakt på unionens officiella språk översänds, till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande lämna ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Varje nationellt parlament eller kammare i ett sådant parlament ska i förekommande fall samråda med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter.”

Protokollet innehåller också detaljerade bestämmelser om förfarandet för den händelse minst en tredjedel, i vissa fall en fjärdedel, av det totala antal röster som tilldelats de nationella parlamenten står bakom motiverade yttranden om att ett utkast till lagstiftningsakt inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utkastet ska då omprövas. Efter omprövningen kan kommissionen eller, i förekommande fall, gruppen av medlemsstater, Europaparlamentet, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, om utkastet till lagstiftningsakt kommer från dem, besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

Genom riksdagens beslut 1023/2009 har 30 § i riksdagens arbetsordning (40/2000) kompletterats med bestämmelser om subsidiaritetskontrollen. Enligt paragrafens 3 mom.

ska de dokument som EU:s institutioner sänder till riksdagen och som innehåller ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i lagstiftningsordning sändas till Ålands lagting för att lagtinget ska kunna meddela stora utskottet sin uppfattning om hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Enligt 30 § 4 mom. i riksdagens arbetsordning kan riksdagen på förslag av stora utskottet besluta lämna ett motiverat yttrande i enlighet med artikel 6 i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen som ingår i EU-fördraget och besluta om riksdagens ståndpunkt till att väcka talan enligt artikel 8 i protokollet. I de fall som avses i artikel 6 i protokollet ska riksdagens beslut och stora utskottets betänkande sändas till EU:s institutioner för kännedom.

Ålands lagting har enligt Finlands grundlag och enligt behörighetsfördelningen i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet inom de områden som anges i självstyrelselagen. På dessa områden företräds den åländska befolkningen av Ålands lagting. Landskapets lagstiftningsbehörighet är oberoende av riksdagens. Lagtinget och riksdagen utövar sålunda lagstiftningsmakt inom sina behörighetsområden parallellt och oberoende av varandra.

2 Föreslagna ändringar

När den ovan nämnda ändringen av riksdagsordningen behandlades i riksdagens grundlagsutskott konstaterade utskottet att det på grund av omnämmandet i fördragets subsidiaritetsprotokoll av samråd med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter samt på grund av Ålands självstyrande status är motiverat att Ålands lagting kopplas till den subsidiaritetskontroll som riksdagen utövar. Grundlagsutskottet konstaterade vidare att det är lämpligt att bestämmelser om Ålands lagtings rätt att delta i subsidiaritetskontrollen tas in både i riksdagens arbetsordning och i självstyrelselagen för Åland (GrUB 9/2009 rd, s. 2).

I denna proposition föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till 59 § a i självstyrelselagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska lagtinget i frågor som hör till lagtingets behö-

righet kunna delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till europeisk lagstiftningsakt är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Landskapets ståndpunkt ska framgå av Finlands ställningstagande som tillställs EU:s institutioner. Förslaget utgår från att EU-institutionerna ska informeras om lagtingets ståndpunkt oberoende av om riksdagen beslutar lämna ett subsidiaritetsyttrande eller ej (GrUB 9/2009 rd, s. 2).

Avsikten med förslaget är att förtydliga den statsförfattningsrättsliga grunden för samverkan mellan riksdagen och Ålands lagting. Denna samverkan ska ge lagtinget bättre insyn i EU:s lagstiftningsprocess och garantera att lagtingets ståndpunkter föreligger och är kända för riksdagen när den behandlar frågor som gäller subsidiaritetskontrollen. Även för den händelse riksdagen och lagtinget skulle ha olika uppfattning om förslaget till rättsakt, ska lagtingets ståndpunkt framgå av Finlands ställningstaganden som tillställs EU:s institutioner.

3 Propositionens konsekvenser

Genom den föreslagna lagen får lagtinget bättre insyn i EU:s pågående lagstiftningsarbete och möjlighet att påverka Finlands ställningstaganden i subsidiaritetsfrågor. Förslaget innebär att arbetsrutiner och informationsförmedlingen bör ses över och vid behov göras effektivare. Förslaget har inte några direkta ekonomiska eller andra konsekvenser.

4 Beredningen av propositionen

Enligt statsrådets principbeslut av den 23 april 2009 om Ålands medverkan i EU-ärenden kommer regeringen efter att det bli-

vit klart att Lissabonfördraget kan träda i kraft att föreslå att en bestämmelse om subsidiaritetskontrollen fogas till självstyrelselagen.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Under beredningen har kontakt hållits med stora utskottets sekretariat och med Ålands landskapsregering.

Propositionsutkastet har sänts på remiss till statsrådets kansli, utrikesministeriet och Ålands landskapsregering. Ålandsdelegationen har beretts tillfälle att yttra sig över förslaget. Remissinstanserna har förordat förslaget.

5 Ikraftträdande

Avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft så snart som möjligt efter att den har blivit slutligt antagen och stadfäst.

6 Lagstiftningsordning

Enligt 69 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland kan självstyrelselagen ändras enbart genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. Beslutet ska i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring av grundlag. I lagtinget ska beslutet fattas med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Enligt 73 § 1 mom. i grundlagen ska förslag om ändring av grundlagen godkännas att vila till det första riksmöte som hålls efter följande riksdagsval och sedan godkännas med oförändrat sakinhåll genom ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 59 a § i självstyrelselagen för Åland

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § i grundlagen föreskriver, och Ålands lagtings beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskriver,

fogas till 59 a § i självstyrelselagen för Åland, sådan paragrafen lyder i lag 68/2004, ett nytt 4 mom. som följer:

59 a §

Beredning av nationella ställningstaganden

ningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner.

Lagtinget kan i frågor som hör till landskaps behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstift-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 juni 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Astrid Thors

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 59 a § i självstyrelselagen för Åland

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § i grundlagen föreskriver, och Ålands lagtings beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskriver,

fogas ett nytt 4 mom. till 59 a § i självstyrelselagen för Åland, sådan paragrafen lyder i lag 68/2004, som följer:

Gällande lydelse

59 a §

Beredning av nationella ställningstaganden

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

Föreslagen lydelse

59 a §

Beredning av nationella ställningstaganden

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

Lagtinget kan i frågor som hör till land-

6
Gällande lydelse

RP 77/2010 rd
Föreslagen lydelse

skapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner.

Denna lag träder i kraft den
20 .